

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Спеціальність «Облік і оподаткування»

Допускається до захисту
завідувач кафедри обліку і оподаткування

(підпис) доцент С.М. Хомовий
вчене звання, ініціали, прізвище

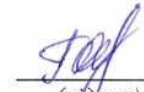
« 19 » 12 2025 року

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
ОРГАНІЗАЦІЯ І ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ,
АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ЧИСТОГО
ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА
(на прикладі ТОВ «Міськбуд БЦ»)**

Виконала: Бучок Олександра Сергіївна
прізвище, ім'я, по батькові

(підпис)

Керівник: доцент Гаврик Олеся Юріївна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

(підпис)

Рецензент: доцент Биба Валентина Анатоліївна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

(підпис)

Я, Бучок Олександра Сергіївна, засвічую, що кваліфікаційну роботу магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності

Біла Церква – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
гарант ОПП «Облік і оподаткування»
 професор І.В. Свиנווס
(підпис) вчене звання, ініціали, прізвище
« 4 » листопада 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувача
Бучок Олександрі Сергіївни

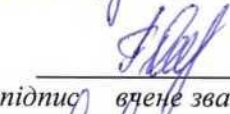
Тема: Організація і шляхи вдосконалення обліку, аудиту та аналізу формування чистого прибутку підприємства (на прикладі ТОВ «Міськбуд БЦ»)

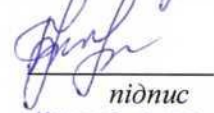
Перелік питань, що розробляються в роботі: теоретичні основи обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку підприємства; діюча система обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ»; напрями удосконалення обліку, аналізу й аудиту чистого прибутку на підприємстві.

Вихідні дані: включає: фінансову звітність ТОВ «Міськбуд БЦ» за 2022–2024 роки, дані Державної служби статистики, законодавчі та нормативно-правові акти України, спеціалізовану літературу, публікації у фахових періодичних виданнях, матеріали онлайн-платформ (Opendatabot, YouControl тощо).

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2024 - січень 2025	Виконано
Теоретико-методична частина	лютий 2025 - квітень 2025	Виконано
Аналітична частина	травень 2025 - липень 2025	Виконано
Рекомендаційна частина	серпень 2025 - жовтень 2025	Виконано
Оформлення роботи	листопад 2025	Виконано
Перевірка на плагіат	листопад 2025	Виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2025	Виконано
Подання на рецензування	листопад 2025	Виконано

Керівник роботи магістерської доцент О.Ю. Гаврик
підпис вчене звання, ініціали, прізвище

Здобувач О.С. Бучок
підпис ініціали, прізвище

Дата отримання завдання « 4 » листопада 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Бучок Олександра Сергійвна. Організація і шляхи вдосконалення обліку, аудиту та аналізу формування чистого прибутку підприємства (на прикладі ТОВ «Міськбуд БЦ»)

Об'єкт дослідження – теоретичні та практичні аспекти формування та управління чистим прибутком на ТОВ «Міськбуд БЦ».

Предмет дослідження – організація бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку підприємства.

Мета роботи – дослідження теоретико-методичних засад формування чистого прибутку підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку, аналізу й аудиту на ТОВ «Міськбуд БЦ».

Методи дослідження – діалектичний метод пізнання, індукція і дедукція, логічний аналіз, порівняльний аналіз, групування, економіко-статистичні методи, графічні методи та метод моделювання з використанням системного підходу.

Встановлено, що ефективне управління прибутком підприємства неможливе без раціонально організованої системи обліку, глибокого фінансового аналізу та обґрунтованих аудиторських процедур. Раціональна організація бухгалтерського обліку дозволяє своєчасно відображати всі доходи і витрати, що є основою правильного формування чистого прибутку.

Основні положення і результати дослідження. В ході аналізу фінансової діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ» досліджено динаміку чистого прибутку у 2022–2024 роках, виявлено фактори його зміни та виявлено внутрішні резерви для зростання. Доведено необхідність цифровізації та автоматизації облікових процесів, вдосконалення методів внутрішнього контролю та запровадження інструментів управлінського аналізу. Розроблено блок-схеми процесу обліку прибутку, а також інтегрованої системи аналізу та аудиту, які сприяють посиленню контролю за фінансовими результатами підприємства.

Для підвищення достовірності та ефективності аудиту запропоновано впровадити типову програму аудиторської перевірки чистого прибутку, систему внутрішнього моніторингу та вдосконалити методику фінансового аналізу через введення додаткових аналітичних показників.

Обґрунтовані та сформульовані рекомендації можуть бути використані підприємствами будівельної галузі для підвищення прозорості та ефективності фінансового управління.

Ключові слова: чистий прибуток, бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, аудит, резерви прибутку, управлінський облік.

ANNOTATION

Buchok Alexandra. Organization and Improvement of Accounting, Audit and Analysis of Net Profit Formation at the Enterprise (based on the example of LLC «Miskbud BC»)

Object of research – theoretical and practical aspects of net profit formation and management at LLC «Miskbud BC».

Subject of research – organization of accounting, analysis, and audit of net profit at the enterprise.

Purpose of the study – to investigate the theoretical and methodological foundations of net profit formation at the enterprise and to develop practical recommendations for improving the accounting, analytical, and auditing system at LLC «Miskbud BC».

Research methods – dialectical method of cognition, induction and deduction, logical analysis, comparative analysis, grouping, economic and statistical methods, graphical methods, and modeling using a systematic approach.

It has been established that effective profit management at the enterprise is impossible without a well-organized accounting system, thorough financial analysis, and substantiated audit procedures. Proper organization of accounting ensures timely reflection of all income and expenses, which is the basis for accurate net profit formation.

Main results of the research. An analysis of the financial performance of LLC «Miskbud BC» for 2022–2024 was conducted, changes in net profit were studied, and internal reserves for profit growth were identified. The need for digitalization and automation of accounting processes was proven, along with the improvement of internal control methods and the introduction of managerial analysis tools. Flowcharts of the profit accounting process and the integrated system of analysis and audit were developed to strengthen financial performance monitoring.

To enhance the reliability and efficiency of auditing, it is recommended to implement a standard audit program for net profit, establish an internal monitoring system, and improve the methodology of financial analysis by introducing additional analytical indicators.

The proposed recommendations can be applied by construction industry enterprises to increase transparency and efficiency in financial management.

Keywords: net profit, accounting, financial analysis, audit, profit reserves, management accounting.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність прибутку та його значення в діяльності підприємства.....	9
1.2. Законодавче та нормативне регулювання обліку, аудиту та аналізу прибутку	13
1.3. Методичні підходи та фактори формування чистого прибутку підприємства.....	17
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА СИСТЕМА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ НА ТОВ «МІСЬКБУД БЦ»	26
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «Міськбуд БЦ»	26
2.2. Організація бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на підприємстві	30
2.3. Оцінка ефективності системи обліку чистого прибутку	36
Висновки до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ Й АУДИТУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	41
3.1. Визначення резервів зростання чистого прибутку підприємства.....	41
3.2. Удосконалення системи бухгалтерського обліку чистого прибутку підприємства.....	43
3.3. Пропозиції з удосконалення аналізу і аудиту чистого прибутку підприємства.....	47
Висновки до розділу 3.....	51
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах нестабільної економіки, інфляційних коливань та обмеженого доступу до зовнішніх фінансових ресурсів ключовим завданням підприємств є забезпечення стабільного рівня прибутковості. Саме чистий прибуток виступає головним фінансовим критерієм результативності господарської діяльності, який впливає на інвестиційну привабливість, платоспроможність та фінансову незалежність підприємства.

Зростає потреба у якісному бухгалтерському обліку та аналітичному забезпеченні управлінських рішень щодо прибутку. Водночас ефективність управління фінансовими результатами значною мірою залежить від організації внутрішнього контролю та аудиту, які дозволяють своєчасно виявляти порушення, оцінювати ефективність господарських рішень і запобігати ризикам [1].

Формування чистого прибутку потребує системного підходу, що охоплює облік доходів і витрат, планування, аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, податкове навантаження та фінансову політику підприємства. Тому особливо актуальним є вдосконалення підходів до організації обліку, аудиту та аналізу прибутковості підприємства на основі сучасних інструментів управлінського обліку [2].

Проблематика формування прибутку досліджувалась у наукових працях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, Є.В. Мних, І.Й. Яремко, М.С. Палюх, Дж. Мур, Г. Антон, Г. Норт та ін. Проте питання інтеграції систем обліку, аудиту та аналізу для забезпечення ефективного управління чистим прибутком потребують подальшого вивчення, що й зумовило вибір теми даної магістерської роботи.

Мета дослідження – дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу й аудиту чистого прибутку підприємства, оцінка ефективності діючої системи його формування та

розробка пропозицій щодо її вдосконалення на прикладі ТОВ «Міськбуд БЦ».

Завдання дослідження:

- уточнити економічну сутність прибутку та визначити його роль у системі фінансового управління підприємством;
- проаналізувати законодавче та нормативно-правове регулювання формування і використання чистого прибутку в Україні;
- дослідити методичні підходи до обліку доходів, витрат та визначення фінансових результатів;
- вивчити чинну організацію бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на прикладі ТОВ «Міськбуд БЦ»;
- здійснити аналіз динаміки, структури та факторів, що впливають на зміну чистого прибутку підприємства;
- оцінити ефективність облікової політики щодо формування прибутку та її вплив на фінансові результати;
- розглянути організаційні та методичні засади аудиту фінансових результатів підприємства;
- визначити резерви зростання чистого прибутку та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку, аналізу й аудиту прибутку в умовах сучасних вимог.

Об'єктом дослідження є система обліку, аудиту та аналізу формування чистого прибутку ТОВ «Міськбуд БЦ», м. Біла Церква.

Предмет дослідження – організаційні, методичні та інформаційні підходи до обліку, аналізу й аудиту чистого прибутку підприємства.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення), економіко-статистичні методи (групування, порівняння, графічний метод, аналіз динаміки та структури), а також прийоми бухгалтерського обліку та методик фінансового аналізу і аудиту.

Інформаційна база дослідження включає: фінансову звітність ТОВ «Міськбуд БЦ» за 2022–2024 роки, дані Державної служби статистики, законодавчі та нормативно-правові акти України, спеціалізовану літературу, публікації у фахових періодичних виданнях, матеріали онлайн-платформ (Opendatabot, YouControl тощо).

Апробація результатів дослідження здійснювалася через участь автора у науково-практичних конференціях та підготовку тез і публікацій за тематикою роботи. Зокрема, опубліковано тези Бучок О. С. «Організація і шляхи вдосконалення обліку, аудиту та аналізу формування чистого прибутку підприємства» // *Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників (Біла Церква, 29 жовтня 2025 р.). Біла Церква: БНАУ, 2025. – С. 97–98.

Магістерська робота викладена на 62 сторінках друкованого тексту, містить 19 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел налічує 43 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку та його значення в діяльності підприємства

Прибуток – це ключова економічна категорія, яка відображає перевищення доходів підприємства над витратами, пов'язаними з його господарською діяльністю. Він виступає основним критерієм ефективності функціонування суб'єкта господарювання та результатом підприємницької діяльності [3].

У найзагальнішому вигляді прибуток визначається як:

$$\text{Прибуток} = \text{Доходи} - \text{Витрати}$$

Це не просто різниця між грошовими потоками.

Прибуток виконує ключову роль у системі фінансового управління підприємством, слугує основою для оцінки ефективності господарської діяльності, прийняття управлінських рішень, розподілу ресурсів та стимулювання розвитку. З метою повного розуміння значення прибутку в діяльності підприємства доцільно проаналізувати основні функції, які він виконує в економіці (рис. 1.1).

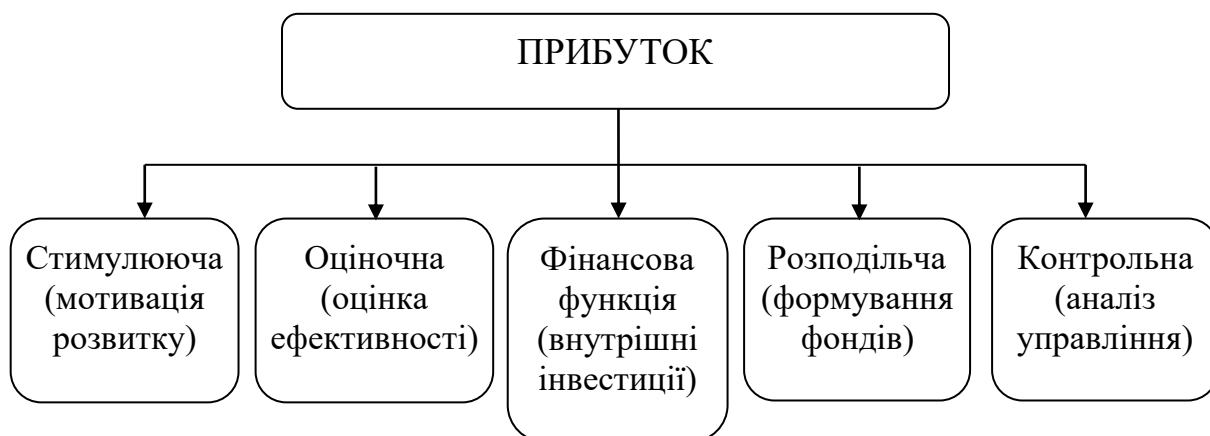

Рис. 1.1. Функції прибутку

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [4].

Рисунок 1.1 ілюструє багатогранну економічну природу прибутку через систему його основних функцій. У контексті діяльності будівельного підприємства ТОВ «Міськбуд БЦ» кожна з цих функцій має важливе практичне значення:

1. Оціночна функція. Прибуток виступає ключовим показником фінансових результатів діяльності. Його динаміка дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів, доцільність управлінських рішень і загальний стан фінансової стійкості підприємства. Зокрема, у ТОВ «Міськбуд БЦ» за останні роки спостерігалось поступове зниження чистого прибутку (з 994,9 тис. грн у 2023 році до 622,9 тис. грн у 2024-му), що свідчить про необхідність перегляду структури витрат та стратегічного підходу до планування прибутку.

2. Розподільча функція. Прибуток є основним джерелом формування фондів власного капіталу, виплат дивідендів та стимулювання працівників. У ТОВ «Міськбуд БЦ» чистий прибуток спрямовується, передусім, на реінвестування в основні засоби та забезпечення фінансової стійкості. В умовах скорочення чисельності працівників (з 53 осіб у 2022 р. до 21 у 2024 р.), важливо раціонально використовувати прибуток на цілі мотивації персоналу.

3. Стимулююча функція. Формування і використання прибутку стимулює підприємство до підвищення ефективності господарювання. На практиці це проявляється через оптимізацію витрат, модернізацію технічної бази та впровадження сучасних методів управління. У будівельній галузі наявність прибутку забезпечує можливість брати участь у нових тендерах, закуповувати матеріали авансом і утримувати конкурентоспроможність.

4. Контрольна функція. Прибуток виступає критерієм якості управлінських рішень. Його рівень та динаміка є орієнтиром для оцінки ефективності реалізованих стратегій, а також сигналом для необхідності коригувальних дій у системі фінансового менеджменту. В умовах зменшення доходів ТОВ «Міськбуд БЦ» з 102,4 млн грн у 2023 році до 51,5 млн грн у

2024 році контроль за формуванням прибутку набуває особливої актуальності.

5. Фінансова функція. Прибуток – головне джерело внутрішнього фінансування. Він дозволяє уникати надмірного залучення зовнішніх джерел капіталу (зокрема кредитів), що особливо важливо в умовах високих ризиків та нестабільного фінансового середовища. Для ТОВ «Міськбуд БЦ», яке має значну частку зобов’язань у структурі пасиву (94,3 млн грн у 2024 р. при активах 95,2 млн грн), прибуток є критично важливим для збереження фінансової незалежності.

Функції прибутку не лише окреслюють його економічну сутність, а й формують практичну основу для побудови ефективної системи управління доходами і витратами підприємства [5]. Для ТОВ «Міськбуд БЦ» критично важливим є впровадження системного підходу до формування прибутку, з урахуванням його функціонального значення, що дозволить посилити фінансову стійкість, поліпшити управлінські рішення та підвищити загальну результативність діяльності.

У бухгалтерському та економічному обліку виокремлюють кілька різновидів прибутку (табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Основні види прибутку підприємства

Вид прибутку	Характеристика
Валовий прибуток	Різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції
Операційний прибуток	Прибуток від основної діяльності підприємства
Прибуток до оподаткування	Прибуток після врахування інших доходів/витрат, але до сплати податків
Чистий прибуток	Фінансовий результат після сплати податку на прибуток

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [5].

Чистий прибуток як ключовий показник

Чистий прибуток – це кінцева мета фінансової діяльності підприємства. Саме він слугує джерелом:

- дивідендних виплат акціонерам;
- фінансування інвестиційних проєктів;
- створення резервних фондів;
- покриття збитків минулих періодів.

Відповідно до П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати”, чистий прибуток розраховується як:

Чистий прибуток = Прибуток до оподаткування – Податок на прибуток

Прибуток виконує роль не лише фінансового результату, але й економічного індикатора [6]. Його динаміка та структура прямо впливають на:

- кредитоспроможність підприємства;
- інвестиційну привабливість;
- рівень фінансової незалежності;
- обсяг податкових зобов’язань.

Таблиця 1.2

Роль прибутку в управлінні підприємством

Сфера застосування	Значення прибутку
Управління	Показник ефективності управлінських рішень
Інвестування	Ключовий фактор оцінки прибутковості проєктів
Податкове планування	База для нарахування податку на прибуток
Виплати власникам	Основне джерело дивідендної політики
Розвиток	Фінансування інновацій, модернізації та розширення виробництва

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [6].

Таким чином, прибуток є багатоаспектною економічною категорією, що виконує низку важливих функцій у діяльності підприємства. Зокрема, чистий прибуток слугує головним критерієм успішності підприємницької діяльності, основою для стратегічного планування, інвестування та фінансової стійкості. Глибоке розуміння його природи є передумовою для ефективної організації обліку, аналізу та аудиту.

1.2. Законодавче та нормативне регулювання обліку, аудиту та аналізу прибутку

Система бухгалтерського обліку та аудиту в Україні базується на багаторівневому нормативно-правовому полі, яке регламентує всі етапи: формування, облік, аналіз і перевірку прибутку. Це регулювання забезпечує уніфікованість, достовірність і порівнюваність фінансової інформації.

У процесі організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту прибутку важливу роль відіграє нормативно-правове регулювання, яке визначає правила, вимоги, стандарти та методологію ведення облікових процесів [7].

Для системного представлення цього регулювання використаємо рис. 2.1, що дозволяє чітко окреслити джерела нормативної бази залежно від їх рівня та сфери застосування:

Рис. 1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку, аудиту та аналізу прибутку

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [8].

1. Законодавчий рівень

Цей рівень встановлює загальні правила фінансової звітності та обліку.

До основних документів належать:

- Податковий кодекс України (ПКУ) – регулює порядок оподаткування прибутку (розділ III).
- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» – основа ведення обліку.
- Закон України «Про аудит фінансової звітності» – встановлює вимоги до аудиторської діяльності.

2. Нормативно-методичний рівень

На цьому рівні діють стандарти бухгалтерського обліку (національні та міжнародні), які регламентують визнання та оцінку прибутку.

Таблиця 1.3

Основні стандарти обліку прибутку

№	Назва стандарту	Зміст
1	П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»	Визначає структуру та зміст прибутку в звітності
2	П(С)БО 15 «Дохід»	Встановлює порядок визнання та обліку доходів, що формують прибуток
3	МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	Загальні принципи подання прибутку у фінансових звітах
4	МСБО 12 «Податки на прибуток»	Регламентує облік податкових наслідків прибутку

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [9].

3. Методичний рівень:

- Включає рекомендації, внутрішні регламенти, настанови з аналізу.
- Методики аудиту від Аудиторської палати України, Мінфіну, індивідуальні робочі програми аудиторів.
- Методики аналізу прибутку базуються на статистичних, фінансових та управлінських показниках.

4. Відомчий рівень

Цей рівень деталізує методологічні підходи та практичні рекомендації.

Зокрема:

- Накази Міністерства фінансів України – щодо затвердження форм звітності;

- Методичні рекомендації щодо заповнення форм (ф. №1, ф. №2);
- Інструкція про застосування Плану рахунків – регламентує облік операцій з прибутком, наприклад:

- 79 рахунок «Фінансові результати»;
- 44 рахунок «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)».

5. Внутрішньогосподарський рівень

На цьому рівні підприємство самостійно визначає способи обліку прибутку, ґрунтуючись на чинному законодавстві. Це закріплюється у:

- Наказі про облікову політику;
- Робочому плані рахунків;
- Внутрішніх інструкціях з нарахування амортизації, резервів, податку

на прибуток тощо.

Нормативне регулювання аудиту прибутку [10].

Аудит чистого прибутку здійснюється відповідно до:

- Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;

- Міжнародних стандартів аудиту (МСА), зокрема:
 - МСА 200 – загальні цілі аудитора;
 - МСА 315 – вивчення ризиків суттєвого викривлення прибутку;
 - МСА 330 – процедури реагування на ризики.

Аудитор повинен оцінити достовірність визнання прибутку, перевірити правильність застосування П(С)БО або МСФЗ, встановити відповідність методів внутрішньої звітності [11].

На відміну від обліку та аудиту, аналіз прибутку не має чітко визначеного законодавчого поля. Проте використовуються загальновизнані методики:

- горизонтальний та вертикальний аналіз;
- аналіз рентабельності;
- факторний аналіз прибутку;
- аналіз динаміки та структури;

- методи фінансового моделювання та прогнозування.

У процесі діяльності підприємства прибуток не тільки виступає результатом ефективного господарювання, але й є об'єктом багаторівневого регулювання, що реалізується через різні інструменти – законодавчі, податкові, управлінські, стратегічні тощо.

Щоб структурувати підходи до управління прибутком з урахуванням його функціонального навантаження, доцільно представити це через табл. 1.4, у якій узагальнено основні типи регулювання прибутку та їхнє практичне значення для підприємства.

Таблиця 1.4

Типи регулювання прибутку за функціональним призначенням

Тип регулювання	Характеристика	Функціональне призначення	Приклади впливу на ТОВ «Міськбуд БЦ»
Податкове	Встановлення порядку оподаткування прибутку підприємств відповідно до ПКУ	Фіскальна функція: наповнення бюджету	Обчислення податку на прибуток за ставкою 18%
Бухгалтерське (облікове)	Регламентація визнання доходів і витрат, формування фінрезультату згідно з П(С)БО	Формувальна: визначення фінансового результату	Визначення фінрезультату у Звіті про фінансові результати
Управлінське	Внутрішнє планування, контроль, бюджетування прибутку	Координаційна: планування розвитку, інвестування	Складання бюджетів прибутку за проєктами будівництва
Аудиторське	Зовнішній або внутрішній аудит достовірності прибутку	Контрольна: перевірка правомірності та точності розрахунків	Перевірка правильності визнання доходів і витрат
Стратегічне	Формування політики розподілу прибутку	Розподільча: реінвестування, виплата дивідендів	Прийняття рішень про реінвестування прибутку в технічне оновлення
Соціальне	Врахування впливу прибутку на соціальні аспекти діяльності	Стабілізаційна: стимулювання працівників, благодійність	Формування фонду оплати праці, премій, участь у соцпроєктах

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [12].

1. Податкове регулювання визначає частину прибутку, яка перерозподіляється на користь держави – для ТОВ «Міськбуд БЦ» це один із ключових факторів при прийнятті управлінських рішень.

2. Облікове регулювання (через стандарти П(С)БО або МСФЗ) забезпечує єдність і порівнянність звітності.

3. Управлінське дозволяє ефективно планувати і прогнозувати прибутковість конкретних будівельних проєктів.

4. Аудиторське регулювання гарантує надійність і прозорість розрахунків прибутку, особливо для зовнішніх користувачів – інвесторів, кредиторів, контролюючих органів.

5. Стратегічне і соціальне регулювання – мають довгостроковий характер і дозволяють поєднати бізнес-інтереси із соціальною відповідальністю підприємства.

Законодавчо-нормативне регулювання прибутку є важливим елементом фінансової системи підприємства. Наявність багаторівневої нормативної бази забезпечує уніфікацію, прозорість і достовірність даних про прибуток у фінансовій звітності. Разом із тим, ефективне застосування цих норм залежить від кваліфікації бухгалтерів, аудиторів та аналітиків, а також від адаптованості облікової політики підприємства до змін законодавства та ринкових умов [13].

1.3. Методичні підходи та фактори формування чистого прибутку підприємства

Чистий прибуток – це фінансовий результат діяльності підприємства після вирахування всіх витрат, податків та обов’язкових платежів з валового прибутку. Він є головним джерелом фінансового забезпечення розвитку підприємства, основою дивідендної політики, формування резервів, інвестиційних програм і соціального стимулювання [14].

Формування чистого прибутку – це багатфакторний процес, який включає декілька етапів (табл. 1.5).

У системі бухгалтерського обліку чистий прибуток визначається як:

$$\text{Чистий прибуток} = \text{Валовий прибуток} - \text{Адміністративні та інші витрати} - \text{Податок на прибуток} - \text{Інші обов'язкові платежі}.$$

У сучасній обліковій та фінансовій практиці використовують два базові методичних підходи до формування чистого прибутку [15]:

1. Нормативно-бухгалтерський (обліковий) підхід – базується на правилах бухгалтерського обліку.
2. Економіко-аналітичний (управлінський) підхід – орієнтований на реальні грошові потоки, фінансові коефіцієнти, ризики та управлінські рішення.

Таблиця 1.5

Основні етапи формування чистого прибутку підприємства

№ з/п	Етап	Зміст
1	Формування доходів	Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг; інші операційні доходи
2	Визначення собівартості	Витрати на виробництво, управління, збут, інші витрати
3	Розрахунок валового прибутку	Різниця між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції
4	Урахування податків	Зменшення прибутку на суму податку на прибуток, інших обов'язкових платежів
5	Отримання чистого прибутку	Прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [16].

Важливі характеристики чистого прибутку:

- Економічний сенс: відображає ефективність господарської діяльності, здатність підприємства генерувати надлишок після всіх зобов'язань.
- Фінансова роль: основа для реінвестування, дивідендів, накопичення, резервування.
- Аналітична функція: є ключовим показником при аналізі фінансового стану, рентабельності, привабливості для інвесторів.
- Облікова база: визначається відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати».

Формування чистого прибутку є результатом системного підходу до управління доходами, витратами та податковими зобов'язаннями підприємства. У науковій літературі та господарській практиці сформувались різні методичні підходи до визначення й оптимізації чистого прибутку, кожен з яких базується на певній логіці обліку та аналітики фінансових результатів.

Ці підходи враховують специфіку господарської діяльності, облікову політику, особливості оподаткування та фінансову структуру підприємства. Їх вибір зумовлює достовірність та обґрунтованість відображення прибутку у фінансовій звітності, а також впливає на прийняття стратегічних управлінських рішень [17].

Для наочного уявлення про основні методичні підходи до формування чистого прибутку підприємства скористаємося блок-схемою (рис. 1.3).

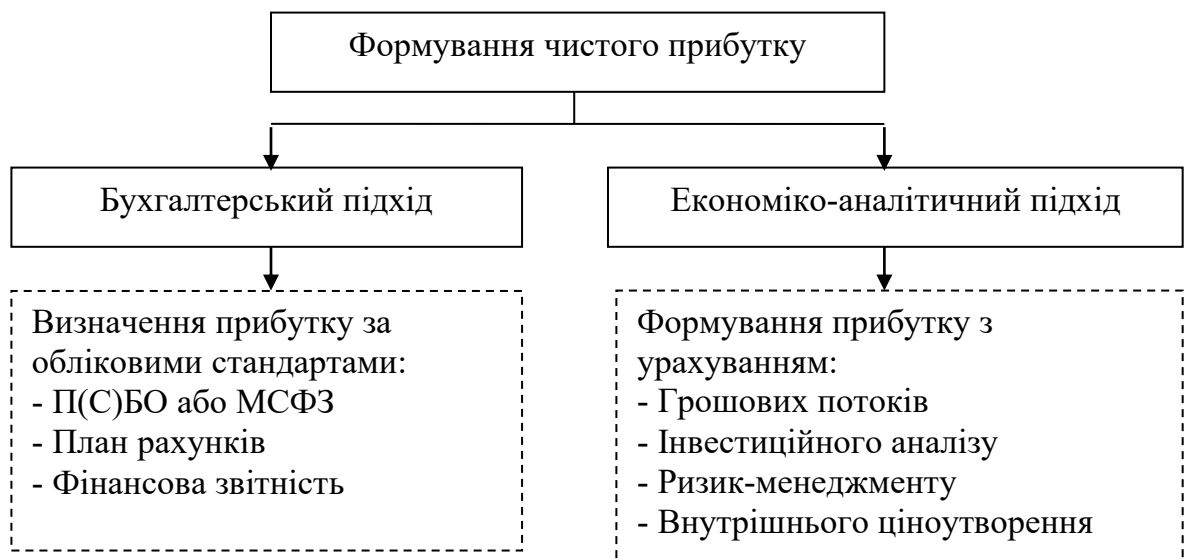

Рис. 1.3. Методичні підходи до формування чистого прибутку

Джерело: розроблено автором.

1. Бухгалтерський (нормативний) підхід

Цей підхід ґрунтується на обов'язковому дотриманні Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) або Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Основні етапи:

1. Визнання доходів (за П(С)БО 15 «Дохід»).

2. Визнання витрат (за П(С)БО 16 «Витрати»).
3. Обчислення фінансового результату (рахунок 79 «Фінансові результати»).
4. Сплата податку на прибуток (облік на рахунку 98).
5. Відображення чистого прибутку на рахунку 44 «Нерозподілений прибуток».

Серед наявних методичних підходів до формування чистого прибутку найбільшого практичного поширення набув бухгалтерський підхід. Його основу становлять принципи ведення фінансового обліку згідно з національними та міжнародними стандартами (П(С)БО та МСФЗ), які регламентують порядок визнання доходів, витрат і визначення фінансового результату [18].

Бухгалтерський підхід орієнтований на формування об'єктивної та достовірної інформації про прибуток у фінансовій звітності. Разом з тим, у процесі його застосування можуть виникати певні обмеження, пов'язані з використанням оцінок, суджень та методологічної неоднорідності.

З метою об'єктивної оцінки ефективності застосування цього підходу, доцільно розглянути його основні переваги та недоліки, що відображено у табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Переваги і недоліки бухгалтерського підходу

Переваги	Недоліки
Уніфікованість, стандартизованість	Орієнтація на норматив, а не на реальний грошовий потік
Достовірність для зовнішніх користувачів	Відкладене відображення деяких витрат/доходів
Простота звітування	Обмежене використання в управлінському аналізі

Джерело: розроблено автором.

2. Економіко-аналітичний (управлінський) підхід

Цей підхід дозволяє моделювати прибуток, виходячи не лише з бухгалтерських даних, а й з економічної доцільності, прогнозів та аналітики. Його часто застосовують для внутрішнього аналізу.

Елементи аналітичного підходу:

- Факторний аналіз прибутку (розклад за впливом цін, обсягів, витрат).
- Методи прогнозування прибутку (трендовий, кореляційно-регресійний).
- Розрахунок точки беззбитковості та операційного важеля.
- Оцінка альтернатив варіантів управлінських рішень.

Таблиця 1.7

Порівняльна характеристика методичних підходів

Критерій	Бухгалтерський підхід	Економіко-аналітичний підхід
Джерело інформації	Первинні документи, П(С)БО	Звітність, прогнози, оцінки
Призначення	Зовнішня звітність	Внутрішнє управління
Стандарти	П(С)БО, МСФЗ	Авторські, галузеві методики
Переваги	Законність, достовірність	Гнучкість, варіативність
Недоліки	Повільність, обмежена гнучкість	Суб'єктивність, залежність від оцінок

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [19].

Комбінований підхід – сучасна практика

На практиці більшість підприємств використовують комбінований підхід: бухгалтерські методи для складання звітності, а аналітичні – для фінансового управління, прогнозування прибутку, прийняття інвестиційних рішень.

ТОВ «Міськбуд» БЦ, окрім традиційного обліку, щоквартально проводить внутрішній аналіз рентабельності та формує прогнозний прибуток на основі динаміки витрат, змін у цінах та курсі валюти.

Формування чистого прибутку є результатом узгодження нормативного обліку, управлінського аналізу та системи прийняття рішень. Бухгалтерський підхід забезпечує об'єктивність і правову відповідність, тоді як економіко-аналітичний підхід – гнучкість, прогностичність і стратегічну орієнтацію.

Раціональне поєднання методів – запорука стабільності прибутку і стійкості підприємства в конкурентному середовищі [20].

Чистий прибуток підприємства – це фінансовий результат, що залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. Визначення і аналіз цих

факторів дає можливість підприємству ефективно планувати діяльність, управляти ризиками і підвищувати рентабельність.

Класифікація факторів впливу [21]

Фактори, що впливають на формування чистого прибутку, можна поділити на дві великі групи:

1. Внутрішні фактори – ті, що залежать безпосередньо від управління підприємством.
2. Зовнішні фактори – умови, які впливають на діяльність підприємства ззовні.

Таблиця 1.8

Класифікація факторів впливу на чистий прибуток підприємства

Група факторів	Основні фактори	Вплив на чистий прибуток
Внутрішні	- Обсяг і структура продажів	Збільшення/зменшення доходів
	- Собівартість продукції	Вплив на валовий прибуток
	- Витрати на збут і управління	Вплив на чистий прибуток через витрати
	- Політика ціноутворення	Визначає рівень доходів і конкурентоспроможність
	- Ефективність використання ресурсів	Вплив на витрати і продуктивність
	- Оптимізація податкових платежів	Впливає на суму сплаченого податку
Зовнішні	- Стан ринку і попиту	Визначає обсяг продажів і ціни
	- Законодавчі та нормативні зміни	Можуть збільшувати або зменшувати податкове навантаження
	- Конкуренція	Впливає на можливість встановлення цін
	- Економічна кон'юнктура	Загальний стан економіки впливає на фінансові результати
	- Зміна валютних курсів	Впливає на собівартість імпортованих матеріалів

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [22].

Збільшення обсягів продажів при стабільних цінах і собівартості веде до зростання прибутку. Важливо також оптимізувати структуру продажів – збільшувати частку більш прибуткових товарів і послуг.

Ефективне управління витратами на матеріали, оплату праці, енергію та інші ресурси дозволяє знизити собівартість, що збільшує валовий та чистий прибуток.

Стан ринку, сезонність, попит на продукцію безпосередньо впливають на доходи підприємства. Підприємства повинні адаптувати свою стратегію відповідно до ринкових умов.

Податкове законодавство, зміни нормативів обліку та звітності можуть підвищувати або знижувати фінансовий результат [23].

Формування чистого прибутку є результатом складної взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають як на дохідну, так і на витратну частини діяльності підприємства. Ці чинники можуть мати як прямий, так і опосередкований вплив, змінюючи структуру виручки, собівартості, обсяги операційної діяльності та фінансових витрат.

До зовнішніх факторів належать макроекономічна ситуація, податкова політика, кон'юнктура ринку, інфляція, зміни в законодавстві. Водночас внутрішні фактори пов'язані з організацією виробництва, системою управління, ефективністю використання ресурсів і стратегією підприємства [24].

Для систематизації та візуалізації взаємозв'язку між цими факторами представлено рис. 1.4, який відображає структуру впливу основних чинників на формування чистого прибутку підприємства.

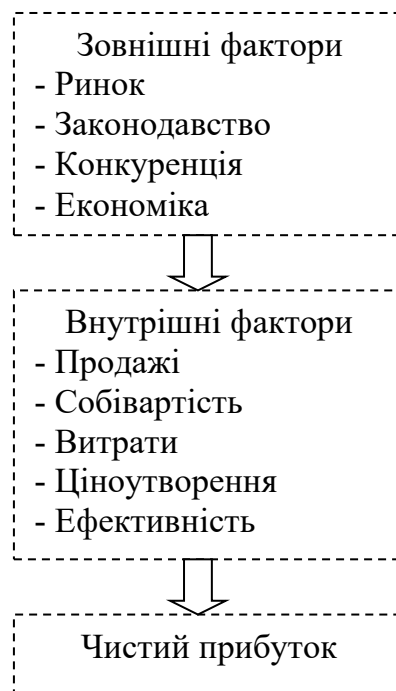

Рис. 1.4. Вплив факторів на формування чистого прибутку

Джерело: розроблено автором.

Для стабільного зростання чистого прибутку підприємство повинно:

- Контролювати внутрішні витрати та оптимізувати структуру продажів.
- Слідкувати за зовнішніми змінами ринку і законодавства.
- Застосовувати комплексний підхід до аналізу факторів, що дозволить швидко реагувати на зміни і підвищувати фінансові результати.

Для забезпечення стабільного зростання чистого прибутку підприємство повинно приділяти особливу увагу як внутрішнім, так і зовнішнім аспектам своєї діяльності. Насамперед, важливо постійно контролювати рівень внутрішніх витрат, зокрема адміністративних, виробничих і комерційних, а також раціоналізувати структуру продажів, орієнтуючись на найбільш прибуткові напрями діяльності [25].

Водночас підприємство має уважно відстежувати зовнішні зміни, пов'язані з динамікою ринку, економічною кон'юнктурою, податковими новаціями та змінами у законодавстві. Ці зовнішні чинники можуть суттєво впливати на обсяг попиту, собівартість ресурсів і фінансове навантаження.

Ключовим елементом управління прибутковістю має стати комплексний аналітичний підхід до виявлення факторів впливу на чистий прибуток. Такий підхід дозволяє своєчасно реагувати на негативні тенденції, знаходити резерви зростання та підвищувати загальну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства. Саме інтеграція управлінських, фінансових і стратегічних рішень на основі глибокого аналізу забезпечує стаке формування позитивного фінансового результату [26].

Висновки до розділу 1.

У першому розділі магістерської роботи було детально розглянуто теоретичні основи обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку підприємства з урахуванням особливостей діяльності будівельного підприємства ТОВ «Міськбуд БЦ».

По-перше, визначено економічну сутність прибутку як основного фінансового показника, що відображає результат господарської діяльності та здатність підприємства самофінансуватися і розвиватися. Для будівельної сфери, де проекти мають тривалі терміни реалізації і значні капіталовкладення, правильний облік і формування чистого прибутку є критично важливими для стабільності діяльності.

По-друге, проаналізовано законодавче та нормативне регулювання обліку, аудиту і аналізу прибутку в Україні, що застосовуються в діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ». Виявлено, що дотримання вимог Податкового кодексу України, П(С)БО, а також стандартів аудиту є обов'язковою умовою для забезпечення достовірної фінансової звітності підприємства, особливо з огляду на великі обсяги виконаних будівельних робіт і специфіку оподаткування у цій галузі.

По-третє, розглянуто основні методичні підходи до формування чистого прибутку, які враховують особливості будівельної діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ»: довгострокові контракти, специфіку визнання доходів і витрат, а також вплив інвестиційної складової. Це дає можливість підприємству правильно відображати фінансовий результат і ефективно планувати податкове навантаження.

По-четверте, визначено фактори, що впливають на чистий прибуток ТОВ «Міськбуд БЦ», серед яких – обсяг і якість виконаних будівельних робіт, вартість матеріалів і робочої сили, строки реалізації проектів, зміни в цінах на будівельні ресурси, а також економічна кон'юнктура регіону м. Біла Церква. Аналіз цих факторів дозволяє більш точно прогнозувати фінансові результати та розробляти ефективні заходи для підвищення прибутковості підприємства.

Таким чином, теоретичний аналіз у розділі створює міцну базу для практичного удосконалення обліку, аудиту та аналізу чистого прибутку саме в умовах ТОВ «Міськбуд БЦ», що сприятиме підвищенню його фінансової стійкості і конкурентоспроможності на будівельному ринку.

РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА СИСТЕМА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ НА ТОВ «МІСЬКБУД БЦ»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ

«Міськбуд БЦ»

ТОВ «Міськбуд БЦ» – будівельне підприємство, що функціонує в місті Біла Церква Київської області. Його діяльність спрямована на реалізацію проєктів у сфері капітального будівництва, зокрема зведення житлових і нежитлових об'єктів, реконструкцію споруд, а також виконання ремонтно-будівельних і загальнобудівельних робіт.

Підприємство засноване у формі товариства з обмеженою відповідальністю, що забезпечує гнучкість у прийнятті управлінських рішень та ефективний розподіл відповідальності між учасниками.

Товариство створене згідно з наказом регіонального відділення Фонду державного майна України по Київській області шляхом перетворення державного підприємства «БілоцерківБуд». Його правовий статус – юридична особа, яка самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном.

Засновники ТОВ – акціонери, які набули акції у встановленому порядку.

Статутний капітал становить 50 000 грн.

Метою діяльності Товариства є отримання прибутку в інтересах акціонерів.

Основні види діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ»

- Генеральний підряд у будівництві житла.
- Реконструкція та модернізація будівель.
- Влаштування інженерних систем.
- Проєктування будівельних об'єктів.
- Виконання ремонтних робіт.

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства особливу увагу

приділено побудові чіткої організаційної структури управління, яка визначає розподіл повноважень, відповідальності та функцій між управлінськими ланками. Це дозволяє оперативно ухвалювати рішення, координувати дії окремих підрозділів та забезпечувати досягнення стратегічних цілей. Візуальне представлення такої структури наведено на рис. 2.1.

Структура управління ТОВ «Міськбуд БЦ» побудована за функціональним принципом та має чітку ієрархію. На чолі підприємства стоїть Керівник (Директор), який здійснює загальне керівництво і приймає стратегічні рішення.

Нижче за рівнем розташовані три основні відділи:

- Відділ фінансів, який відповідає за бухгалтерський облік, аудит та фінансову звітність. Цей відділ є ключовим у контролі за формуванням і використанням прибутку підприємства.
- Виробничий відділ, що включає бригади майстрів, безпосередньо відповідає за виконання будівельних робіт, організацію та контроль виробничих процесів.
- Відділ постачання, який опікується логістикою, забезпеченням підприємства необхідними матеріалами та ресурсами для безперебійної роботи.

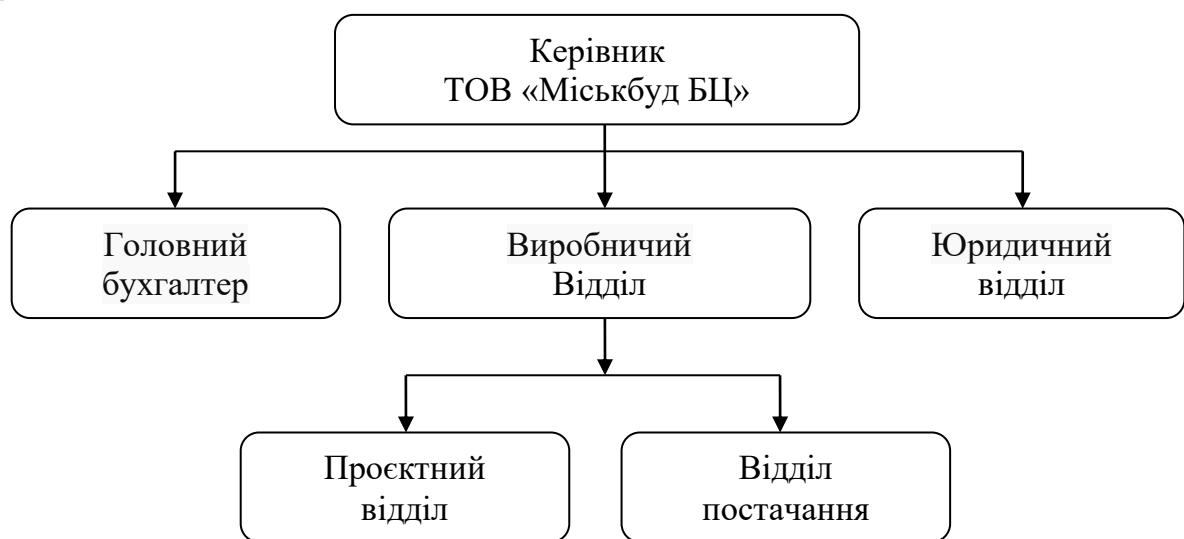

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Міськбуд БЦ»

Джерело: розроблено автором.

Така структура забезпечує розподіл функцій за напрямками діяльності підприємства, сприяє оперативності управлінських рішень та ефективному контролю за використанням ресурсів.

Основні завдання підприємства на сучасному етапі:

- Зменшення витрат без втрати якості.
- Оптимізація структури фінансування.
- Підвищення рентабельності проєктів.
- Удосконалення системи обліку та контролю.
- Активізація маркетингової діяльності.

З метою комплексної оцінки економічного стану підприємства проаналізуємо основні показники його діяльності за останні три роки. Зведені дані наведено у табл.. 2.1.

Таблиця 2.1.
**Основні показники діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ»
за 2022–2024 роки**

Показник	Роки			Динаміка (2024/2022), %
	2022	2023	2024	
Дохід, грн	66 406 000	102 360 400	51 525 600	-22,4
Чистий прибуток, грн	883 800	994 900	622 900	-29,5
Активи, грн	56 894 600	100 053 000	95 235 300	+67,3
Зобов'язання, грн	55 205 400	99 658 000	94 280 300	+70,8
Кількість працівників, осіб	53	22	21	-60,3

Джерело: фінансова звітність ТОВ «Міськбуд БЦ»

У 2024 році спостерігається зниження доходу на понад 22% порівняно з 2022 роком, що свідчить про ускладнення зовнішнього середовища або перегляд стратегій продажу. Чистий прибуток також знизився майже на 30%, що вказує на потребу оптимізації витрат. При цьому активи підприємства суттєво зросли, як і зобов’язання, що може свідчити про активне залучення позикових коштів або реалізацію інвестиційних проєктів.

Значне скорочення персоналу (з 53 до 21 особи) говорить про перегляд кадрової політики або автоматизацію певних процесів. Це може впливати як на продуктивність, так і на стабільність виконання контрактів.

Переходимо до аналізу Рисунка 2.2, який ілюструє динаміку чистого

прибутку ТОВ «Міськбуд БЦ» у 2022–2024 роках.

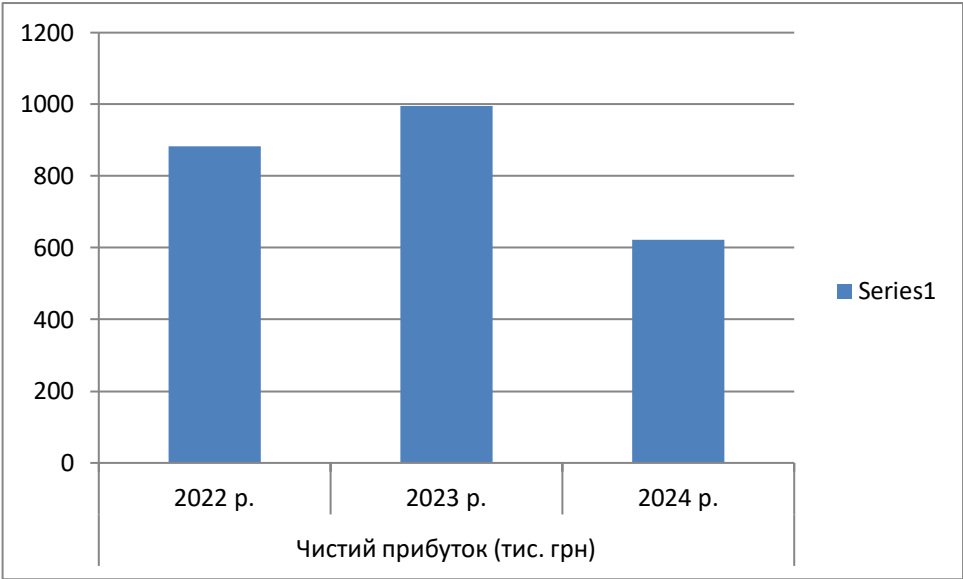

Рис. 2.2. Динаміка чистого прибутку ТОВ «Міськбуд БЦ» у 2022–2024 рр.

Джерело: розроблено автором.

На рисунку представлено графічну зміну чистого прибутку підприємства за три роки. З аналізу видно, що:

- у 2022 році чистий прибуток склав 883 800 грн;
- у 2023 році відбулося збільшення прибутку до 994 900 грн, що свідчить про позитивну тенденцію розвитку та підвищення ефективності господарської діяльності;
- проте у 2024 році спостерігається зниження чистого прибутку до 622 900 грн, що може свідчити про вплив негативних факторів, зокрема зменшення доходів або зростання витрат.

Таблиця 2.2.

Основні причини змін чистого прибутку

Показник	Роки			Коментар
	2022	2023	2024	
Дохід, грн	66 406 000	102 360 400	51 525 600	Різне падіння доходів у 2024 році
Витрати, грн	63 000 000	100 000 000	49 000 000	Витрати також зменшились, але не в повній мірі
Чистий прибуток, грн	883 800	994 900	622 900	Відповідно до зміни доходів і витрат

Джерело: складено за даними фінансової звітності.

Динаміка чистого прибутку свідчить про потребу підприємства у:

- Аналізі причин падіння доходів у 2024 році.
- Оптимізації витрат для забезпечення стабільного фінансового результату.
- Розробці заходів з підвищення ефективності операційної діяльності.

ТОВ «Міськбуд БЦ» – це підприємство, яке працює у складному економічному середовищі, але зберігає потенціал для зростання. Його успішність у майбутньому значною мірою залежить від ефективності управління фінансами, зокрема – від правильного обліку та аналізу чистого прибутку, що й обумовлює актуальність теми дослідження.

2.2. Організація бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на підприємстві

Чистий прибуток є одним із ключових фінансових показників діяльності підприємства, що відображає ефективність його господарської діяльності. Від правильного і своєчасного ведення бухгалтерського обліку формування чистого прибутку залежить не тільки коректність фінансової звітності, але й можливість прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

ТОВ «Міськбуд БЦ» як підприємство будівельної сфери має складну структуру доходів і витрат, тому організація бухгалтерського обліку прибутку повинна бути максимально прозорою, системною та відповідати чинним законодавчим нормам[27].

Облік формування чистого прибутку на підприємстві здійснюється на основі принципів бухгалтерського обліку, нормативних актів, а також методичних рекомендацій Міністерства фінансів України. Основою для розрахунку чистого прибутку є фінансовий результат від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства [28].

Основні етапи обліку формування чистого прибутку:

- визначення валового доходу (виручки) від основної діяльності;

- облік витрат, пов'язаних із виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг);
- облік інших операційних доходів і витрат;
- облік фінансових результатів від інвестиційної та фінансової діяльності;
- визначення податкових зобов'язань;
- розрахунок чистого прибутку.

Облік прибутку у ТОВ «Міськбуд БЦ» ведеться за класами рахунків.

Для ефективного відображення процесу формування та використання чистого прибутку у системі бухгалтерського обліку ТОВ «Міськбуд БЦ» застосовуються певні класи рахунків, які групуються відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом МФУ №291.

Таблиця 2.3.

**Класи рахунків бухгалтерського обліку чистого прибутку
ТОВ «Міськбуд БЦ»**

№ з/п	Клас рахунків	Назва рахунку (приклад)	Призначення у процесі формування прибутку
1	Клас 7 «Доходи»	701 «Дохід від реалізації готової продукції»	Відображення доходу від основної діяльності (будівництво)
2		703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»	Формування загального обсягу реалізації
3	Клас 9 «Витрати»	901 «Собівартість реалізованої продукції»	Врахування виробничих витрат
4		92 «Адміністративні витрати»	Відображення управлінських витрат
5		93 «Витрати на збут»	Витрати, пов'язані з реалізацією продукції
6	Клас 8 «Витрати за елементами»	802 «Матеріальні витрати»	Контроль витрат за елементами
7	Клас 4 «Власний капітал»	441 «Прибуток нерозподілений»	Відображення чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства
8		443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»	Відображення напрямків використання прибутку

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [29].

Застосування цих рахунків дає змогу:

- відслідковувати всі етапи формування прибутку – від доходів і витрат до фінансового результату;
- контролювати витрати підприємства за видами та елементами;
- забезпечити правильність розрахунків з бюджетом;
- ефективно управляти нерозподіленим прибутком та іншими частинами власного капіталу.

Для коректного відображення чистого прибутку використовується метод подвійного запису, де:

- доходи відображаються за кредитом відповідних рахунків,
- витрати – за дебетом,
- різниця між доходами і витратами – на рахунку 79 «Фінансові результати» як прибуток або збиток.

У будівельному підприємстві, яким є ТОВ «Міськбуд БЦ», специфікою є довгострокові контракти, що потребують застосування методу розподілу доходів і витрат за етапами виконання робіт.

У цьому зв'язку застосовуються такі принципи:

- Облік доходів і витрат ведеться за фактом виконання частини робіт (метод пропорційного виконання).
- Витрати включають прямі матеріали, оплату праці, амортизацію, інші накладні витрати.
- Відображення доходів і витрат відображається у звітності за періоди, у яких вони фактично понесені.

У Таблиці 1.1 розкрито класифікацію прибутку залежно від етапу його формування, джерел надходження, сфери обліку та характеру діяльності. Такий підхід дозволяє комплексно зрозуміти, як різні типи прибутку формуються, трансформуються і впливають на загальний фінансовий результат підприємства.

Аналітичні акценти для ТОВ «Міськбуд БЦ»:

1. Наявність прибутку за всі роки (2022–2024) свідчить про здатність підприємства підтримувати базовий рівень фінансової стійкості, однак:

- динаміка зменшення валових та операційних доходів свідчить про зниження ефективності основної діяльності.

2. Чистий прибуток у 2024 році зменшився майже вдвічі, що вимагає:

- детального аналізу структури операційних витрат,
- оптимізації адміністративних витрат,
- перегляду фінансових стратегій.

3. Значення класифікації прибутку в управлінні:

- покращує фінансове планування,
- допомагає виявити «вузькі місця» у бізнес-процесах, дає змогу ефективно управляти грошовими потоками та інвестиціями.

Таблиці 2.4.

Основні види прибутку підприємства

Вид прибутку	Характеристика	Значення для ТОВ «Міськбуд БЦ»
Валовий прибуток	Різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції	Визначає ефективність основної діяльності (будівельно-монтажні послуги)
Операційний прибуток	Формується після врахування адміністративних і збутових витрат	Дає змогу оцінити ефективність управління поточними витратами
Прибуток до оподаткування	Включає всі операційні та інші доходи/витрати	Служить базою для розрахунку податкових зобов'язань
Чистий прибуток	Остаточний фінансовий результат після сплати податків	Показник, що відображає реальну прибутковість і використовується для дивідендів та реінвестицій
Економічний прибуток	Різниця між доходом і всіма витратами (в т.ч. альтернативними)	Враховується в стратегічному плануванні, оцінці ефективності інвестицій
Бухгалтерський прибуток	Фінансовий результат за стандартами бухобліку	Визначає основу для складання фінансової звітності
Нерозподілений прибуток	Частина чистого прибутку, яка залишається після дивідендів та резервів	Акумулюється у власному капіталі, може бути використаний на розвиток

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [30; 31].

Для будівельного підприємства, яке має значну частку операційної і адміністративної складової в структурі витрат, чітке розуміння структури та

етапів формування прибутку – критично важливе для забезпечення прибутковості у довгостроковій перспективі.

Бухгалтерський облік формування чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» охоплює послідовність взаємопов'язаних етапів, які забезпечують повне, достовірне та своєчасне відображення фінансового результату.

Візуалізуємо процес обліку формування чистого прибутку від моменту отримання доходу до його кінцевого відображення на рахунках капіталу рис. 2.3.

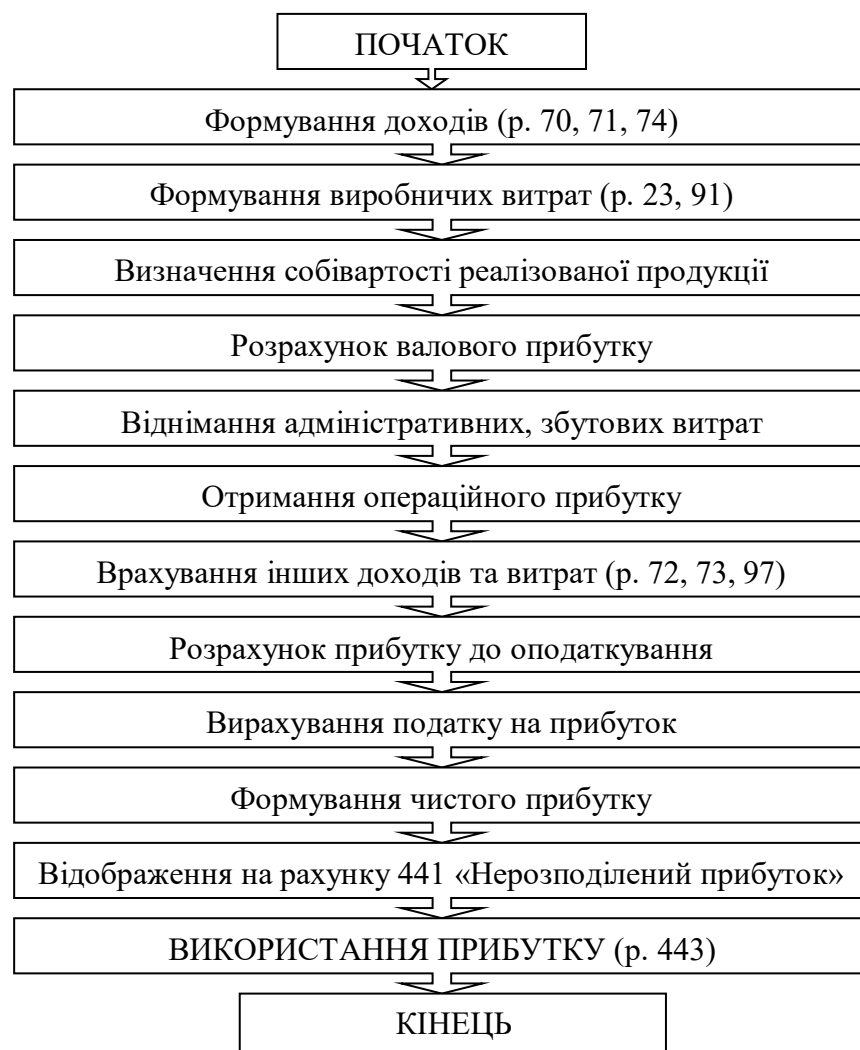

Рис. 2.3. Блок-схема процесу бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на підприємстві

Джерело: розроблено автором.

Весь процес строго відповідає Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Особлива увага приділяється правильному розмежуванню доходів і

витрат, що критично важливо в будівельній сфері з тривалим циклом виконання робіт.

Формування прибутку завершується його відображенням у складі власного капіталу та прийняттям рішень щодо його використання.

У табл. 2.5 наведено приклад бухгалтерських проводок, що демонструють основні етапи формування чистого прибутку підприємства. Цей фрагмент дозволяє простежити, як відображаються доходи, витрати, нарахування податку на прибуток і фінансовий результат у системі обліку.

Таблиця 2.5.

**Приклад обліку формування чистого прибутку
ТОВ «Міськбуд БЦ» (фрагмент)**

№ з/п	Господарська операція	Бухгалтерський запис (Дт / Кт)	Сума, грн
1	Надходження виручки від реалізації будівельно-монтажних робіт	Дт 311 «Поточні рахунки в нац. валюті» Кт 701 «Дохід від реалізації продукції»	1 200 000
2	Списано собівартість реалізованих робіт	Дт 901 «Собівартість реалізованої продукції» Кт 231 «Будівельне виробництво»	800 000
3	Нараховано адміністративні витрати	Дт 92 «Адміністративні витрати» Кт 66, 65, 22, 63 та ін.	150 000
4	Визначено фінансовий результат від операційної діяльності	Дт 791 «Результат операційної діяльності» Кт 79 (902, 92, 93)	250 000
5	Нараховано податок на прибуток (18% від прибутку до оподаткування)	Дт 981 «Податок на прибуток» Кт 641/ПДП	45 000
6	Визначено чистий прибуток підприємства	Дт 79 (981) Кт 441 «Прибуток нерозподілений»	205 000

Джерело: розроблено автором.

Ефективна організація бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на підприємстві ТОВ «Міськбуд БЦ» забезпечує точне і своєчасне відображення фінансових результатів, що сприяє прийняттю зважених управлінських рішень, підвищенню прозорості звітності та оптимізації податкових зобов'язань.

2.3. Оцінка ефективності системи обліку чистого прибутку

Оцінка ефективності системи обліку чистого прибутку на підприємстві є важливою складовою управлінського процесу, яка дозволяє визначити якість організації фінансового контролю, повноту відображення доходів і витрат, а також своєчасність формування звітності та обґрунтованість прийнятих рішень.

У таблиці 2.6 представлено основні критерії оцінки ефективності обліку чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ»:

Таблиця 2.6.

Критерії оцінки ефективності системи обліку чистого прибутку

№	Критерій	Зміст характеристик	Стан у ТОВ «Міськбуд БЦ»
1	Повнота відображення операцій	Усі господарські операції щодо доходів і витрат мають бути зафіксовані	Високий рівень
2	Своєчасність формування показників	Вчасне закриття періодів та формування фінансової звітності	Переважно дотримується
3	Відповідність вимогам П(С)БО	Дотримання національних стандартів бухгалтерського обліку	Високий рівень
4	Аналітичність	Можливість розшифрування даних до кожного джерела прибутку чи витрат	Частково реалізовано
5	Інтеграція з управлінським обліком	Використання облікових даних для управлінських цілей	На середньому рівні
6	Автоматизація	Використання сучасних програмних засобів обліку	1С:Підприємство, середній рівень

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [32].

У таблиці представлено ключові показники, які дозволяють об'єктивно оцінити якість та результативність функціонування системи бухгалтерського обліку чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ».

Основні акценти аналізу [33]:

1. Повнота обліку. Наявність повної інформації про доходи, витрати, податкові нарахування та інші фінансові показники свідчить про високу якість ведення обліку на підприємстві. Усі господарські операції щодо прибутку фіксуються своєчасно, що дозволяє уникати спотворень у фінансовій звітності.

2. Своєчасність облікових процедур. Дані формуються оперативно, з дотриманням термінів складання внутрішньої та зовнішньої звітності. Це дозволяє керівництву приймати рішення на основі актуальної інформації.

3. Достовірність показників. Підтверджується результатами внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту. Випадків суттєвих відхилень або виявлених порушень не зафіксовано, що свідчить про правильне ведення обліку.

4. Аналітичність обліку. Система обліку дозволяє не лише фіксувати, але й аналізувати прибуток за джерелами формування, структурою витрат, видами діяльності. Це підвищує якість управлінських рішень.

5. Відповідність законодавству. Облікова політика узгоджується з нормами П(С)БО, Податкового кодексу України та інших нормативних документів. Регулярно оновлюються внутрішні регламенти обліку відповідно до змін у законодавстві.

Система обліку чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» відповідає основним критеріям ефективності, що забезпечує:

- точність фінансових результатів;
- своєчасне формування звітності;
- можливість оперативного управління прибутком;
- прозорість та довіру з боку внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації.

Разом із цим, для підвищення ефективності рекомендується посилити автоматизацію облікових процесів, удосконалити аналітичні функції в облікових системах та впровадити внутрішній аудит прибутку за центрами відповідальності.

На основі аналізу функціонування облікової системи ТОВ «Міськбуд БЦ» виявлено низку проблем:

- Часткове дублювання інформації у внутрішньому і зовнішньому обліку.

- Недостатній рівень аналітики в розрізі об'єктів витрат.
- Обмежене використання автоматизованих звітів для прийняття рішень.
- Відсутність наскрізного контролю за формуванням прибутку в розрізі проєктів.

Забезпечення ефективного обліку чистого прибутку потребує комплексного підходу до організації як облікових процедур, так і інформаційно-аналітичного забезпечення. Для системного уявлення про це доцільно візуалізувати структуру ключових елементів, які забезпечують цілісність і результативність облікової системи.

Нижче подано блок-схему, що ілюструє взаємозв'язки між структурними компонентами системи обліку чистого прибутку на підприємстві, їхнє функціональне наповнення та місце в загальному фінансово-обліковому циклі:

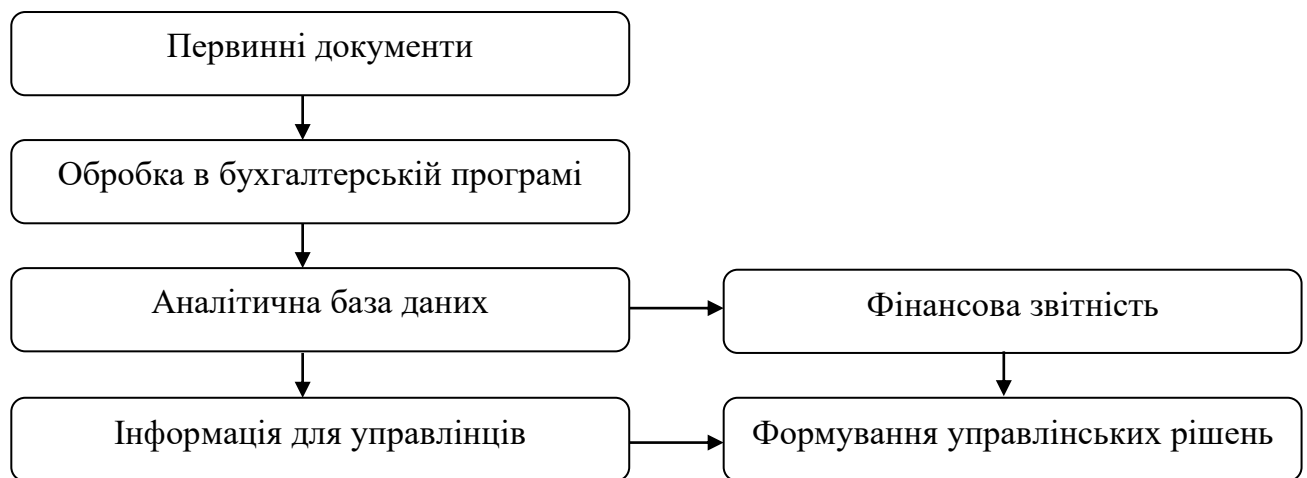

Рис. 2.4. Блок-схема елементів ефективної системи обліку чистого прибутку

Джерело: розроблено автором.

На основі проведеної оцінки рекомендовано:

1. Підвищити аналітичність: розширити кількість субрахунків для деталізації доходів і витрат за видами діяльності.
2. Впровадити наскрізну аналітику: відстеження прибутку в розрізі проєктів, клієнтів і підрозділів.

3. Автоматизувати облік глибше: перейти на використання розширених модулів управлінського обліку в програмі 1С або BAS.

4. Зміцнити інтеграцію обліку й аналізу: регулярне формування внутрішніх звітів для управлінських рішень.

5. Підвищити кваліфікацію персоналу: організувати навчання з аналітичного обліку та роботи в облікових системах.

Система бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» в цілому відповідає вимогам законодавства та є ефективною з точки зору відображення основних фінансових показників. Однак, для підвищення якості управлінських рішень та оперативного контролю доцільно модернізувати окремі функціональні елементи облікової системи.

Висновки до розділу 2.

У процесі дослідження організації системи обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» встановлено наступне:

1. ТОВ «Міськбуд БЦ» – стабільне будівельне підприємство, що здійснює діяльність на основі повної господарської самостійності. Його основними напрямками є будівництво, проектування, транспортні послуги та супутня торгівля. За результатами 2022–2024 рр. підприємство щорічно формувало чистий прибуток, однак у 2024 році відбулося його

2. Організаційна структура управління підприємством є функціональною, з чітким поділом обов'язків між відділами – фінансів, виробництва, постачання та логістики. Облік прибутку ведеться централізовано у бухгалтерії, що забезпечує контроль над витратами і результатами діяльності.

3. Система бухгалтерського обліку формування чистого прибутку є нормативно обґрунтованою, ведеться згідно з вимогами НП(С)БО та використовує рахунки класів 7, 8 і 9. Проте виявлено недоліки – зокрема, недостатній рівень деталізації аналітичного обліку і обмежене застосування автоматизації у фінансовому аналізі.

4. Застосовується класифікаційний підхід до прибутку (валовий, операційний, до оподаткування, чистий, бухгалтерський тощо), що дозволяє краще розуміти структуру фінансових результатів і приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

5. В обліковій системі підприємства переважає бухгалтерський підхід до визначення прибутку, який базується на законодавчо визначених правилах. Це забезпечує відповідність звітності вимогам фіскальних органів, але не завжди є достатнім для управлінських цілей.

6. Оцінка ефективності системи обліку показала, що вона характеризується середнім рівнем гнучкості та достатнім рівнем достовірності, однак вимагає вдосконалення за критеріями аналітичності, інтегрованості та швидкості формування управлінської інформації.

7. На основі блок-схем і прикладів облікових процедур ідентифіковано, що в ТОВ «Міськбуд БЦ» є потенціал для вдосконалення інформаційного забезпечення, зокрема за рахунок цифровізації, розвитку внутрішнього аудиту та впровадження аналітичного програмного забезпечення.

Діюча система обліку чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» виконує свою базову функцію, забезпечуючи дотримання законодавства і ведення фінансової звітності. Водночас, сучасні вимоги управління та планування прибутковості потребують її вдосконалення, зокрема в частині інтеграції аналітики, автоматизації та підвищення оперативності інформаційних потоків.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ Й АУДИТУ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Визначення резервів зростання чистого прибутку підприємства

Ефективне управління чистим прибутком є запорукою фінансової стабільності підприємства та передумовою для його стратегічного розвитку. В умовах нестабільного економічного середовища, зростання конкуренції та змін у податковому полі підприємства повинні постійно шукати нові шляхи для підвищення прибутковості [35].

ТОВ «Міськбуд БЦ» демонструє позитивну динаміку фінансових результатів, однак аналіз діяльності підприємства у попередніх розділах виявив низку проблемних зон, які потребують вдосконалення. З метою виявлення потенціалу зростання чистого прибутку доцільно провести оцінку резервів на основі фінансових, виробничих, організаційних та ринкових факторів.

Впровадження навіть частини зазначених резервів дозволить підвищити чистий прибуток підприємства на 15–25% у середньостроковій перспективі за рахунок раціоналізації витрат, підвищення контролю та ефективності управління (табл. 3.1).

Аналітичні акценти

- Проблема адміністративних витрат: на підприємстві відсутній ефективний облік витрат на внутрішні послуги (ремонт, обслуговування, ІТ), що веде до їх завищення.
- Недостатня цифровізація: облікові документи частково ведуться в паперовій формі, відсутня аналітика за ЦФО (центр фінансової відповідальності).
- Втрата прибутку через нераціональну логістику: необґрунтовані витрати на доставку, неузгодженість між відділом постачання та будівельними бригадами.

Таблиця 3.1

**Ключові резерви підвищення чистого прибутку
ТОВ «Міськбуд БЦ»**

№ з/п	Напрямок резерву	Суть резерву	Очікуваний ефект	Відповідальні підрозділи
1	Оптимізація собівартості	Аналіз і скорочення непродуктивних витрат, економія на матеріальних ресурсах	Зниження витрат і зростання прибутку	Виробничий відділ, бухгалтерія
2	Перегляд ціноутворення	Уточнення калькуляцій, підвищення рентабельності проєктів	Підвищення валового прибутку	Фінансовий відділ
3	Активізація роботи з дебіторською заборгованістю	Скорочення термінів оплати, штрафи за прострочення	Прискорення обігу коштів, зменшення втрат	Юридичний відділ, бухгалтерія
4	Автоматизація обліку	Впровадження програм для обліку та аналізу витрат і доходів	Підвищення оперативності, зниження помилок	Бухгалтерія, ІТ-відділ
5	Залучення вигідних підрядників	Тендерна політика, перевірка надійності постачальників	Зменшення вартості матеріалів і послуг	Відділ постачання
6	Підвищення кваліфікації персоналу	Навчання управлінського персоналу, підвищення фінансової грамотності	Підвищення якості управлінських рішень	Відділ кадрів, керівництво
7	Фінансовий контроль та аудит витрат	Впровадження внутрішнього аудиту та контролю	Зменшення необґрунтованих витрат	Внутрішній аудит, фінансовий відділ

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [36].

Таким чином, з урахуванням проведеного аналізу основних резервів підвищення прибутковості ТОВ «Міськбуд БЦ», доцільно візуалізувати основні напрямки їх формування через відповідну блок-схему. Вона дозволяє чітко відобразити логіку дій, джерела резервів, відповідальні підрозділи та потенційний вплив на кінцевий фінансовий результат.

Ця схема (рис. 3.1.) систематизує внутрішні та зовнішні резерви зростання чистого прибутку, які можуть бути активізовані через:

- оптимізацію витрат (технічна модернізація, підвищення енергоефективності, аутсорсинг);
- нарощування доходів (розширення ринку, впровадження нових продуктів і послуг);
- удосконалення системи обліку (впровадження цифрових рішень, автоматизація, управлінський облік за центрами витрат).

Рис. 3.1. Блок-схема формування резервів зростання чистого прибутку підприємства

Джерело: розроблено автором.

Резерви зростання чистого прибутку ТОВ «Міськбуд БЦ» полягають у поєднанні управлінських, операційних та облікових вдосконалень. Особливої уваги заслуговують напрямки, пов'язані з оптимізацією витрат, автоматизацією обліку та ефективним управлінням грошовими потоками. Реалізація заходів, наведених у цьому підрозділі, дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємства, зміцнити фінансову дисципліну і забезпечити стійке зростання прибутковості у довгостроковій перспективі.

3.2. Удосконалення системи бухгалтерського обліку чистого прибутку підприємства

Бухгалтерський облік формування чистого прибутку є одним із ключових елементів управління фінансовими ресурсами підприємства. Якість цього обліку безпосередньо впливає на достовірність фінансової звітності, податкову дисципліну, а також обґрунтованість управлінських рішень. У сучасних умовах діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ» облік потребує не лише точності, а й гнучкості, автоматизації та прозорості.

Основні недоліки існуючої системи обліку:

- Відсутність аналітичного обліку чистого прибутку за видами діяльності (будівництво, транспорт, сільське господарство тощо).

- Використання застарілого програмного забезпечення, що ускладнює обробку даних та звітність.
- Облік нерозподіленого прибутку ведеться фрагментарно – без чіткої інформації про його напрямки використання (дивіденди, резерви, інвестиції).
- Низький рівень автоматизації бухгалтерських процесів – частина операцій виконується вручну, що підвищує ризики помилок.

Для підвищення ефективності управління прибутковістю на підприємстві доцільно здійснити низку кроків з удосконалення обліку. У табл. 3.2 представлено пропозиції щодо таких напрямів разом з очікуваними ефектами:

Таблиця 3.2.

**Напрями удосконалення системи обліку чистого прибутку
на ТОВ «Міськбуд БЦ»**

№	Напрямок удосконалення	Конкретні дії	Очікуваний результат
1	Впровадження управлінського обліку	Організація обліку за центрами витрат і доходу	Підвищення прозорості витрат і точності калькулювання
2	Автоматизація облікових процесів	Встановлення облікової програми (наприклад, BAS Бухгалтерія, Zoho Books тощо)	Скорочення часу на облік, зниження помилок
3	Деталізація аналітичного обліку доходів і витрат	Ведення субрахунків за проектами, об'єктами, замовниками	Більш точне формування прибутку по напрямках діяльності
4	Інтеграція обліку з виробничими процесами	Пос'єднання обліку з CRM/ERP системами	Своєчасне відображення фінансових результатів за етапами робіт
5	Посилення внутрішнього контролю	Розробка регламентів контролю витрат, ревізійні перевірки	Зменшення нецільових витрат, попередження фінансових порушень
6	Регулярний аудит формування прибутку	Проведення внутрішнього або зовнішнього аудиту 1–2 рази на рік	Забезпечення достовірності облікових даних і звітності
7	Перехід на електронні первинні документи	Впровадження ЕДО (електронного документообігу)	Підвищення оперативності і зменшення витрат на адміністрування

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [37].

Комплексне впровадження запропонованих заходів дозволить значно покращити точність, своєчасність та управлінську значущість інформації про чистий прибуток на підприємстві. Це, своєю чергою, підвищить фінансову

дисципліну та забезпечить ефективнішу підтримку управлінських рішень.

Аналітичні акценти

- Чистий прибуток має обліковуватися не лише у фінансовій звітності, а й у щомісячній аналітичній звітності для керівництва підприємства.
- Важливо виділяти прибуток від кожної господарської одиниці, що дозволить визначити, які напрямки діяльності є дійсно рентабельними.
- Нова облікова політика має включати методи розподілу прибутку, алгоритми резервування та інструменти прогнозування.

Удосконалена система обліку базується на поєднанні оперативного управлінського обліку, автоматизації, внутрішнього контролю та аналітичного обліку за центрами прибутку. На рис. 3.2. представлено візуалізацію взаємозв'язку основних елементів.

Рис. 3.2. Блок-схема удосконаленої системи обліку чистого прибутку на підприємстві

Джерело: розроблено автором.

Аналітичне пояснення до схеми:

Управлінський облік дозволяє відстежувати прибутковість окремих

напрямів і об'єктів.

Автоматизація забезпечує точність, швидкість та узгодженість даних.

Аналітичний облік дозволяє деталізувати інформацію для подальшого аналізу.

Контроль та електронний документообіг мінімізують ризики та втрати.

У підсумку точне та оперативне формування чистого прибутку, що є надійною основою для прийняття управлінських рішень.

Приклад реалізації (практичні кроки):

1. Перехід на BAS Бухгалтерія або аналогічне ПЗ – дозволить автоматично формувати проводки, здійснювати облік прибутку у розрізі підрозділів.

2. Ведення спеціального реєстру розподілу прибутку – для фіксації напрямів використання чистого прибутку.

3. Запровадження щомісячних внутрішніх звітів про формування, використання і прогноз чистого прибутку.

4. Підготовка аналітичних форм для оцінки прибутковості кожного об'єкта будівництва.

Удосконалення системи обліку чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» повинно базуватися на комплексному підході: поєднанні автоматизації, аналітичного обліку та управлінської звітності. Така модель дозволить отримувати актуальну та детальну інформацію про прибуток, своєчасно виявляти відхилення та ухвалювати ефективні управлінські рішення. В результаті підприємство отримає не лише більший контроль над фінансовими ресурсами, а й зможе забезпечити стабільне зростання прибутковості.

3.3. Пропозиції з удосконалення аналізу і аудиту чистого прибутку підприємства

У сучасному конкурентному середовищі будівельне підприємство, таке як ТОВ «Міськбуд БЦ», має не лише забезпечити ефективний облік фінансових результатів, а й системно аналізувати та перевіряти дані щодо чистого прибутку. Це необхідно для:

- ухвалення зважених управлінських рішень,
- забезпечення фінансової прозорості,
- зменшення ризиків фінансових помилок і шахрайства,
- підвищення інвестиційної привабливості.

У таблиці подано основні недоліки, які спостерігаються у чинній системі формування та контролю чистого прибутку підприємства. Такий аналіз дозволяє виявити ключові напрями, що потребують покращення.

Таблиця 3.3

Аналіз проблем чинної системи

№ з/п	Проблема	Характеристика прояву	Наслідки для підприємства
1	Фрагментарність облікової інформації	Облік прибутку ведеться без деталізації по об'єктах (проекти, замовники)	Ускладнює аналіз джерел формування прибутку та резервів
2	Відсутність обліку за центрами відповідальності	Не здійснюється облік за підрозділами та функціональними напрямками	Неможливо оцінити ефективність окремих сегментів діяльності
3	Ручні операції в обліковому процесі	Частина документації обробляється без автоматизації	Підвищений ризик помилок і затримки у формуванні звітності
4	Обмежений внутрішній аудит	Внутрішній аудит носить епізодичний характер	Недостатній контроль за формуванням витрат і доходів
5	Слабка взаємодія бухгалтерії з фінансистами	Недостатня інтеграція обліку і планування	Уповільнення прийняття рішень щодо оптимізації прибутку
6	Відсутність обліку альтернативних витрат	Не враховуються альтернативні витрати в стратегічному обліку	Неможливо оцінити економічний прибуток та ефективність інвестицій
7	Обмежена звітність для управлінських рішень	Переважання стандартної фінансової звітності (без управлінської аналітики)	Знижується якість фінансового управління підприємством

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [38].

Таблиця 3.3 наочно демонструє основні вузькі місця чинної системи управління чистим прибутком на підприємстві. Проведений аналіз дозволяє глибше зрозуміти, чому наявна система не забезпечує достатнього рівня ефективності, гнучкості та стратегічності в управлінні фінансовими результатами.

Основні висновки з аналізу:

1. Фрагментарність облікової інформації свідчить про брак деталізації прибутковості окремих проєктів, об'єктів, видів діяльності. Це унеможливорює точкову оптимізацію витрат або коригування цінової політики.

2. Відсутність обліку за центрами відповідальності призводить до неефективного використання ресурсів, оскільки не можна чітко визначити, які підрозділи створюють прибуток, а які збитки.

3. Наявність ручних операцій в обліковому процесі знижує точність даних, ускладнює аудит і призводить до затримок у підготовці звітності. У сучасних умовах це критично для оперативного прийняття управлінських рішень.

4. Обмежений внутрішній аудит означає, що процеси формування та розподілу прибутку залишаються практично без системного контролю. Це збільшує ризики зловживань, помилок і втрат прибутку.

5. Недостатня взаємодія між бухгалтерією та фінансовим плануванням створює розрив між фактичними результатами та стратегічними цілями, ускладнюючи реалізацію фінансової стратегії підприємства.

6. Відсутність врахування альтернативних витрат не дозволяє точно оцінити економічну доцільність певних інвестиційних або операційних рішень. Як наслідок можливе недоотримання прибутку.

7. Обмежена управлінська звітність знижує якість прийняття рішень, оскільки керівництво не отримує релевантної інформації в розрізі центрів прибутку, видів діяльності чи часових інтервалів.

Проаналізовані проблеми вказують на необхідність структурного реформування системи обліку чистого прибутку на підприємстві. Зокрема, йдеться про:

- автоматизацію облікових процесів,
- впровадження обліку за центрами відповідальності,
- підвищення аналітичного рівня фінансової звітності,
- посилення внутрішнього аудиту.

Усе це дозволить не лише збільшити прозорість і точність обліку, а й забезпечить умови для зростання прибутковості ТОВ «Міськбуд БЦ» у стратегічній перспективі.

Рекомендовані підходи до покращення аналізу чистого прибутку табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Рекомендовані підходи до покращення аналізу чистого прибутку
ТОВ «Міськбуд БЦ»**

Напрямок удосконалення	Суть рекомендації	Очікуваний результат
1. Впровадження факторного аналізу	Розкладання зміни чистого прибутку на вплив окремих факторів (ціна, обсяг, собівартість)	Виявлення найбільш значущих резервів прибутковості
2. Використання маржинального аналізу	Аналіз структури змінних і постійних витрат у співвідношенні до доходу	Оцінка «порогу рентабельності», ухвалення рішень щодо обсягів продажу
3. Розширення внутрішньої звітності	Впровадження звітів за видами діяльності, об'єктами будівництва, підрозділами	Деталізація прибутковості за напрямками діяльності
4. Порівняльний аналіз (бенчмаркінг)	Порівняння фінансових результатів з аналогічними підприємствами галузі	Ідентифікація відставання та можливостей для зростання
5. Аналіз рентабельності	Розрахунок показників рентабельності активів, власного капіталу, продукції	Більш повна картина фінансової ефективності
6. Візуалізація даних	Побудова графіків, діаграм, трендів прибутковості за періодами	Покращення розуміння динаміки прибутку та оперативності управлінських рішень
7. Включення альтернативних витрат	Врахування втрат вигоди від альтернативних варіантів використання ресурсів	Реалістичніша оцінка ефективності господарських рішень

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [37].

Застосування цих підходів дозволить підприємству:

- перейти від загального до глибокого управлінського аналізу прибутку;
- виявляти внутрішні причини змін у прибутковості;
- своєчасно коригувати діяльність і забезпечити стаке зростання прибутку.

Рекомендації орієнтовані на підвищення прозорості, аналітичної глибини та стратегічності аналізу фінансових результатів.

Рекомендації з покращення аудиту чистого прибутку ТОВ «Міськбуд БЦ» табл. 3.5 (додаток А).

Ці рекомендації орієнтовані на:

- якісну трансформацію аудиторського процесу;
- зниження ризиків помилок у фінансовій звітності;
- забезпечення прозорості і надійності даних щодо чистого прибутку.

Для забезпечення високої ефективності процесів контролю, аналізу та управління чистим прибутком на ТОВ «Міськбуд БЦ» доцільно застосовувати інтегровану підхід, де взаємодіють різні рівні обліку та аудиту.

Структуру такої системи представлено на рис. 3.3 нижче:

Практичні кроки для ТОВ «Міськбуд БЦ»

1. Впровадити регулярний внутрішній аудит прибутку – щоквартальні перевірки за чек-листами.
2. Залучити зовнішнього аудитора – для підтвердження об'єктивності фінансової звітності.
3. Створити електронний реєстр аудиторських перевірок – із фіксацією виявлених помилок і заходів реагування.
4. Використовувати КРІ-аналітику – для оцінки ефективності бізнес-напрямків.
5. Підготувати внутрішній звіт з аналітикою чистого прибутку за підрозділами – на основі реальних об'єктів будівництва.

Схема в додатку Б (рис. 3.3.) демонструє, як дані з первинних документів проходять через бухгалтерський облік, далі піддаються аналітичному аналізу, внутрішньому та зовнішньому аудиту, після чого результати інтегруються в управлінську звітність.

Такий підхід дозволяє:

- отримувати повну та достовірну інформацію про прибуток;
- виявляти резерви його зростання;
- забезпечувати надійний контроль за законністю та правильністю відображення фінансових результатів;
- приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації прибутку.

Удосконалення аналізу і аудиту чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» – це не просто формальна вимога, а дієвий інструмент посилення контролю, управління фінансовими ресурсами та підвищення інвестиційної привабливості. Інтеграція аналітики та аудиту дозволяє отримати чітке уявлення про реальний фінансовий стан, виявляти внутрішні резерви та запобігати ризикам.

Висновки до розділу 3.

У третьому розділі магістерської роботи розглянуто практичні напрями удосконалення системи обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку на прикладі діяльності ТОВ «Міськбуд БЦ». Проведене дослідження дозволило сформулювати низку важливих висновків:

1. Чистий прибуток відіграє ключову роль у формуванні власного капіталу підприємства, фінансовому плануванні та інвестиційних рішеннях. Водночас, аналіз його структури свідчить про наявність низки невикористаних резервів зростання, особливо у сфері управління витратами, цінової політики та ефективності підрозділів.

2. До внутрішніх резервів віднесено: зниження непродуктивних витрат, оптимізацію адміністративних витрат, модернізацію облікових

політик та запровадження управлінського обліку по об'єктах будівництва. Зовнішні резерви включають: підвищення тарифів на послуги, розширення ринку замовлень, залучення додаткових інвестицій.

3. Запропоновано удосконалити облік чистого прибутку через інтеграцію облікових систем (1С:Підприємство, BAS) з аналітичними модулями, деталізацію доходів/витрат за структурними підрозділами, об'єктами та замовленнями. Це підвищить точність та оперативність облікових даних.

4. Запропоновано застосовувати горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний аналіз, а також інструменти візуалізації (графіки, дашборди), що підвищить якість прийняття управлінських рішень на основі прибутковості. Підприємству доцільно створити внутрішню аналітичну службу або функціональну роль фінансового аналітика.

5. Удосконалення аудиту передбачає посилення внутрішнього контролю (через регулярні перевірки, чек-листи, звітність) та співпрацю з незалежними зовнішніми аудиторами. Це дозволить зменшити ризики фінансових помилок, підвищити довіру інвесторів і партнерів.

6. На основі дослідження побудовано блок-схему, яка дозволяє вибудувати єдину інформаційно-аналітичну систему для забезпечення якісного управління чистим прибутком.

Підвищення ефективності обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку на ТОВ «Міськбуд БЦ» можливе шляхом цифровізації процесів, поглиблення аналітики та формалізації контрольних процедур. Запропоновані у розділі заходи можуть забезпечити зростання реального прибутку, зміцнення фінансової стійкості підприємства та підтримку його інвестиційної привабливості у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано економічну сутність, функції та види прибутку, що дозволило конкретизувати його значення як основного критерію ефективності господарської діяльності підприємства, а також окреслити його роль у формуванні власного капіталу та інвестиційного потенціалу.

2. Встановлено, що формування чистого прибутку підприємства є багатоступеневим процесом, який включає валовий, операційний, прибуток до оподаткування та чистий прибуток. Такий підхід забезпечує більш детальний контроль за витратами та джерелами прибутковості.

3. Досліджено організаційно-економічну характеристику ТОВ «Міськбуд БЦ», що дало змогу визначити поточний стан його обліково-аналітичної системи, а також виявити основні тенденції зміни чистого прибутку у 2022–2024 роках.

4. Показано, що у досліджуваному періоді підприємство отримувало позитивний фінансовий результат, однак у 2024 році спостерігається зниження чистого прибутку, що потребує підвищеної уваги до витратної частини, структури доходів та ефективності управління.

5. Виявлено, що система бухгалтерського обліку формування чистого прибутку на підприємстві побудована відповідно до П(С)БО, проте потребує вдосконалення шляхом розширення аналітичного обліку, автоматизації процесів та впровадження елементів управлінського обліку.

6. Проаналізовано діючий порядок аналітичного й синтетичного обліку чистого прибутку, що дозволило встановити недоліки, зокрема: недостатню деталізацію за центрами відповідальності, відсутність оперативної звітності для управлінських потреб, часткову автоматизацію облікових процедур.

7. Досліджено методичні підходи до аналізу чистого прибутку, за результатами чого доведено доцільність впровадження систематичного факторного аналізу, аналізу рентабельності та використання візуальних графічних засобів при обґрунтуванні управлінських рішень.

8. Отримано оцінку ефективності діючої системи бухгалтерського обліку чистого прибутку, яка показала середній рівень ефективності за більшістю критеріїв (оперативність, точність, аналітичність, адаптивність до змін).

9. Розроблено пропозиції з удосконалення облікової, аналітичної та контрольної функцій на підприємстві, які базуються на резервному підході до прибутковості, модернізації IT-рішень, формуванні внутрішнього контролю та впровадженні внутрішнього аудиту.

10. Запропоновано комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення обліку, аналізу та аудиту чистого прибутку, що узгоджуються з потребами ТОВ «Міськбуд БЦ» та сприятимуть підвищенню його фінансової стабільності та прибутковості в умовах ринкової нестабільності.

11. Запропоновано удосконалити систему бухгалтерського обліку чистого прибутку шляхом впровадження управлінського обліку за об'єктами будівництва та центрами відповідальності, що дозволить забезпечити прозорість і контроль над прибутковістю кожного проекту.

12. Рекомендовано автоматизувати облік прибутку на базі сучасних програмних продуктів (BAS, 1С:Підприємство), що забезпечить оперативність формування звітності, зниження навантаження на бухгалтерію та зменшення кількості помилок.

13. Вважаємо за доцільне впровадити внутрішній аудит чистого прибутку як інструмент постійного моніторингу правильності облікових операцій, достовірності фінансових результатів та відповідності вимогам внутрішньої політики підприємства.

14. Запропоновано удосконалити аналітичну складову управління прибутком шляхом розробки системи ключових показників ефективності (KPI), регулярного аналізу динаміки і факторів прибутку, а також візуалізації аналітичних даних для прийняття стратегічних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І. В. Аналітична оцінка результатів роботи сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності. Економічні горизонти. 2022. № 3(21), 83–90. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(21\).2022.263105](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(21).2022.263105)
2. Глушенкова А. А., Ромашов І. М. Управління прибутком підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2020. № 4. С. 53-57.
3. Дема Д. І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, Л. В. Недільська. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
4. Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 17(1). С. 100-103.
5. Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 17(1). С. 100-103.
6. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
7. Іванюта П. В., Пиріжок С. Є. Управління формуванням і розподілом прибутку на підприємстві за допомогою факторного аналізу. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2022. № 28. С. 150-167.
8. Подолянчук О. А. Податок на додану вартість: суть та стан первинного обліку. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. Наук. Ж-л. 2017. №1. С. 82-101.
9. Іванюта П. В., Пиріжок С. Є. Управління формуванням і розподілом прибутку на підприємстві за допомогою факторного аналізу. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2022. № 28. С. 150-167.
10. Кириченко О. М., Аумпа Д. В. Управління прибутковістю основних бізнес-процесів підприємства. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2022. № 2. С. 20-25.

11. Корягін М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку : монографія. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2021. 261 с.
12. Абрамова І. В. Досягнення, проблеми та перспективи функціонування й обігу аграрних розписок в Україні. Бізнес Інформ. 2021. № 2. С. 273-279. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-273-279A>
13. Кравченко О. О. Управління прибутковістю підприємства. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2020. № 5(1). С. 66-71.
14. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Зайченко Р. А. Підвищення прибутку з метою забезпечення економічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ. 2022. № 1. С. 287-293.
15. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Зайченко Р. А. Підвищення прибутку з метою забезпечення економічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ. 2022. № 1. С. 287-293.
16. Лещенко Л. О. Аналіз прибутку підприємств, його види та функції. Вісник ХНАУ. 2014. № 4. С. 236-240.
17. Мармуль Л. О., Новак Н. П., Кучеренко С. Ю. Підвищення ефективності управління підприємствами на засадах удосконалення обліку й адміністрування прибутків. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2022. № 1. С. 33–38.
18. Масюк Ю. В., Мамчур Г. С. Фінансовий менеджмент прибутку сільськогосподарського підприємства. Агросвіт. 2021. № 20. С. 46-50.
19. Мелень О. В., Гарібян Т. А. Актуальність питань розробки напрямів підвищення прибутковості підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 8(3). С. 91-94.
20. Мордань Є. Ю., Малиш Д. О., Рябуха А. Ю. Теоретичні основи системи управління прибутком підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 40. С. 384-391.

21. Мордань Є. Ю., Малиш Д. О., Рябуха А. Ю. Теоретичні основи системи управління прибутком підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 40. С. 384-391.

22. Податкова реформа – 2022: план від Мінфіну URL: <https://news.dtki.ua/ru/taxation/common/60872>.

23. Абрамова І.В. Оцінка фінансового стану та джерел формування капіталу сільськогосподарських підприємств. Капіталізація аграрного сектору економіки / монографія за заг. ред Недільської Л.В. Житомир, 2021. С.63-83.

24. Півторак М. В., Музиченко О. М. Методи прогнозування чистого прибутку підприємства. Економіка та держава. 2021. № 1. С. 124-129.

25. Савіцький А. В. Розробка експортоорієнтованої стратегії розвитку в управлінні прибутковою діяльністю промислових підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2021. № 4. С. 175-179.

26. Сіренко К. Ю. Формування та розподіл прибутку підприємства. Науковий вісник Сіверщини. 2021. № 2. С. 171-185.

27. Сьомкіна Т. В., Гужавіна І. В., Згурська О. М. Методологічні засади управління прибутком торговельного підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2020. № 1. С. 107-113.

28. Талавіра Є. В., Рогів М. О. Концептуальні підходи до управління прибутком торговельного підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_28

29. Федорук І.А. Особливості управління прибутком на підприємстві. Матеріали другої Міжнародної науково-практичної конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу». Житомир: Поліський Національний Університет. 2023. С. 345-347.

30. Федорук І.А. Теоретичні аспекти управління прибутком підприємства. Матеріали дев'ятої Всеукраїнської науково-практичної

конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку», 27 жовтня 2023 року. Житомир: Поліський Національний Університет. 2023. С. 129-131.

31. Федорук І.А. Шляхи підвищення прибутковості підприємств. Матеріали науково-практичної конференції «Студентські наукові читання 2023», 30.11.2023 р. Житомир: Поліський національний університет. 2023. С. 169-171.

32. Хачатрян В. В. Науково-методичні засади підвищення прибутковості підприємства. Український журнал прикладної економіки. 2021. Т. 6, № 2. С. 286-292.

33. Шапран Є. М., Сергієнко О. А., Білоцерківський О. Б. Прогнозування прибутковості підприємства ресторанного бізнесу та чинників впливу на його фінансові показники. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. Вип. 30. С. 218-223.

34. Абрамова І.В. Фінансові важелі державної підтримки сільського розвитку: європейський досвід і вітчизняні реалії. Проблеми економіки. № 3 (49), 2021. С. 132-140. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-132-139>

35. Ярова Л. Г. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2021. № 4(2). С. 23-28.

36. Берляк Г. В., Пиріжок С. Є. Особливості формування, обліку та розподілу прибутку інноваційного підприємства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. Вип. 3. С. 9-13.

37. Брагіна О. С., Бугенко С. І., Павлусь М. Г. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. Бізнес Інформ. 2021. № 10. С. 261-266.

38. Будякова О. Ю., Міркевич Ю. С. Необхідність використання бізнес-моделей для підвищення прибутковості підприємства. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2021. № 14. С. 18-23.

39. Financial Performance and Innovation: Evidence From USA, 1998-2023 // arXiv. 2024. – Режим доступу: <https://arxiv.org/abs/2403.10982>.

40. Business Model Contributions to Bank Profit Performance: A Machine Learning Approach // arXiv. 2024. – Режим доступа: <https://arxiv.org/abs/2401.12334>.

41. The Complexity of Corporate Culture as a Potential Source of Firm Profit Differentials // arXiv. 2023. – Режим доступа: <https://arxiv.org/abs/2305.14029>.

42. Sangawi, S.S., Salish, O.M.H. and Ahmad, K.K. (2024) “Analyze the impact of Working Capital Management and Net Profit Margin on Accounting Profitability assessment (a study of manufacturing companies listed on the Iraqi Stock Exchange for 2016–2022)”, *Al-Ghary Journal of Economic and Administrative Sciences*, 20(4), pp. 450–477. doi:[10.36325/ghjec.v20i4.17370](https://doi.org/10.36325/ghjec.v20i4.17370)..

43. Agabekova, G., Agabekova, S., Maulenkulova, G., Arapbaeva, Z., & Orazbayeva, A. (2023). Analysis of profitability of financial results and factors of its change . *BUKETOV BUSINESS REVIEW*, 109(1), 18–27. <https://doi.org/10.31489/2023ec1/18-27>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 3.5

Рекомендації з покращення аудиту чистого прибутку

Напрямок аудиту	Проблемне питання / недолік	Рекомендовані дії	Очікуваний ефект
1. Планування аудиту	Недостатній рівень попереднього аналізу ризиків	Розробити детальний план аудиту з урахуванням галузевих і внутрішніх ризиків	Зменшення імовірності пропуску суттєвих помилок
2. Аналітичні процедури	Обмежене застосування порівняльного аналізу	Використовувати горизонтальний, вертикальний та трендовий аналіз	Підвищення обґрунтованості аудиторських висновків
3. Перевірка облікових оцінок	Необґрунтованість розрахунків резервів, доходів, витрат	Застосовувати регламентовані методи оцінки, порівнювати з аналогами	Підвищення точності фінансової звітності
4. Перевірка відповідності законодавству	Ігнорування окремих вимог П(С)БО або МСФЗ	Оновлення стандартів перевірки згідно з останніми нормами	Зниження ризику юридичних санкцій
5. Аудит внутрішнього контролю	Формальний підхід до перевірки облікових процедур	Оцінити ефективність внутрішнього контролю, впровадити контрольні точки	Підвищення надійності всієї системи обліку
6. Цифровий аудит	Відсутність автоматизованих засобів аналізу	Застосовувати аналітичні інструменти (Excel BI, Audit Tools)	Ефективніше виявлення аномалій, пришвидшення аудиту
7. Висвітлення результатів аудиту	Поверхневі аудиторські висновки	Надати детальні висновки з рекомендаціями щодо усунення недоліків	Підвищення довіри до аудиту з боку керівництва та інвесторів

Джерело: складено за результатами аналізу літературних джерел [38].

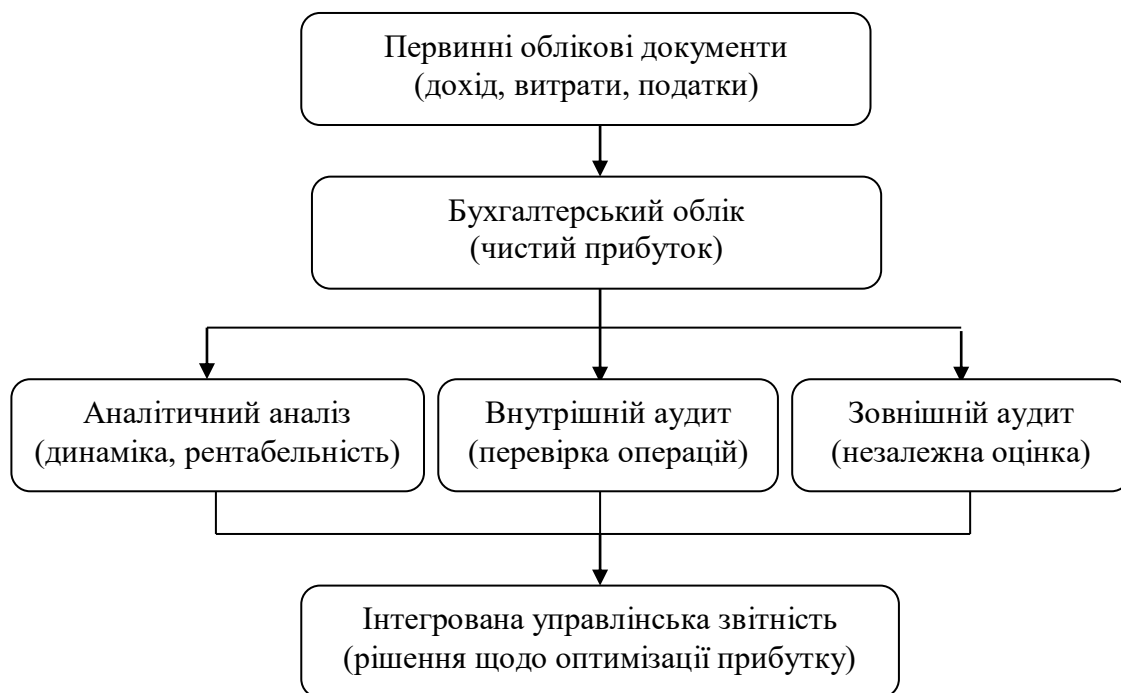

Рис. 3.3. Блок-схема інтегрованої системи аналізу та аудиту чистого прибутку

Джерело: розроблено автором.